

Božica Jelušić

CORVUS CORONE/ VRANA

(Poema de Lingua Croatica) /Poema o jeziku hrvatskom

Božica Jelušić: CORVUS CORONE/ VRANA
(Poema de Lingua Croatica) /Poema o jeziku hrvatskom

Biblioteka: Slobodne elektronske knjige

Izdavač: <https://radiogornjigrad.blog/>

Uredio Marijan Grakalić

Slika na naslovnoj stranici: Jože Tisnikar, corvus corone

Blaževdol, osmi svibanj 2025.

U spomen E. A. Poeta, Gavranova oca

1.

Nad knjigom me Mjesec nađe, iskupljenje na najslađe;

Nisu knjige bogzna čemu, ali paze na strogoću:

U meni je netko treći, tko se tužnim poslom bakće:

Danju sanjam i sanjarim, zaneseno pišem noću,

Zaboravljam jade svijeta, vrisak pustim u samoću:

Ja to mogu, ja to hoću!

Prosinac je mjesec plijesni, zidovi su meni tijesni:

Crtarije, slike, glazba, okus poljupca u voću.

Ništa više nije isto, izgubljena burma svijetli,

Dođe umor od praznine, oko doziva sljepoću,

Uho sluša crne vode, u zaumlju što klokoću:

Prasni, grome, ja to hoću!

Lunatici svijetom idu, crnozmaji -papagaji,

U osmijehu prijatelja vidiš ljubomoru, zloću.

Piskaranje, tanka juha, od posija hljebac posni.

Automat, kocke leda, paradigma za hladnoću.

Poeziji ponos vraćam: tešku rimu i čistoću.

Anđeoskim perom pišem, ja to hoću!

Metafora, srok, emfaza, elipsa i parafraza,*

Lastavice, daj mi svoju brzokretnost i lakoću!

Kad odmakneš grube skele, pročelje će biti bjelje!

Idem putem gdje od mlijeka skorup nabire gustoću,

Na visoki toranj idem, srebrn-zvona gdje klopoću;

Nebom krilit, hoću, hoću!

Gdje su stiha heroine: Vesne, Ane i Marine? **
Sjedobradi starac *koji zrači helensku mirnoću?
Kamo brodi novi Brodski, gdje su mora mog uzora?
Kušam teret trudnih riječi i od narječja grkoću.
O željezne lonce lupam, razbijajuć tu gluhoću.

Ja to moram, ja to hoću!

O ukusu zar je važno ovisiti trudom-tudom? *
Rujan ruji moje dane, noseć ljubav i zreloću.
U divljinu puštam stada, bića šuma i livada.
I ne marim mahnitosti svih strojeva što štropoću.
U smirenoj svijesti nađem žar, bistrinu i čvrstoću:

Ja to žudim, ja to hoću!

Duh vode u apogeju* primam kao panaceju.*
Neka vide moje srce, krv u rascvalome broću.*
Ono drugo, što se kaže, kad razgrneš jalovinu:
Higijenu stiha, sukus, sažet otkos i kratkoću:
Sumrak-sage kada prođu, hvatam jutarnju zlatnoću.

Cijelim bićem, sve to hoću!

S okusom se okus zbraja: glatko brašno zavičaja.
Ja ne grickam semantičkih okrajaka rub, suhoću.
Zlatni barok domahuje magentom* i ornamentom.
Griblerima* ostavit ću zaplet crijeva, nejasnoću.
Samo ushit, samo zanos, harmoniju i vrsnoću-

Lakomošću dječjom hoću!

S vrha bora Vrana sleti, držeć riječi na tapeti:
Ekscentrična to je ptica, koja ne zna za finoću.
Hrapava je trapava je ali vlada u ataru.
Svome krilu ona čuva elastičnost i gipkoću.
Crnoperka-kozmopolit, koja prezire uskoću.

Vazda grakće: „Neba hoću!“.

Vrani Jezik biva leno, blago tajno povjereno.
Svaka riječ joj u plot sjedne ko proštac u prošću.*
Po lubanji tvrdoj lupne, sibiritske* budeć duše-
Nije ona ptica kvarna, ne igra se samilošću:
Tek prezire svaku ludost, rumpl, šmiru *i plitkoću.

Prasne, krakne: „Reda hoću!“.

Kraj kazana, ispod krila, stoje tijela sva pretila.
Dođe Jedan, slave žedan, da pokupi svu masnoću-
Poštovanja od te kmice niti zrno gorušice-
Mosuri mu ispod nosa, glas udara na tankoću;
Frazom frazu podupire, slaveć blato, smrt, gnjiloću.

Vrana krhne: „Mozga hoću!“.

Neke duše stihu vjerne, skupile se kraj gušterne.*
Jezik dijele svi iz zdjele, radujuć se živogošću.*
U sić* vode tko zahvaća, svi mu ptići dođu braća.
Deminutiv, biser ljušten, čuva skromnost i drobnoću.
Duh veselja, kao klasje skupi ljude u jednoću.

Vrana štucne: „Živost hoću!“.

Tad se sjever zasjeveri, vjeran svojoj zimskoj mjeri.

Čuva jezik kao vino, ne kvareć' ga octenošću.

Šumor sluša kad je tmuša, konsonante pod kostanjom.

Stari trs mu svijeću drži i krijepi ga opojnošću.

A zemljica da mu daje mir, počinak i skrbnoću.

Vrana grakne: "Skladnost hoću!

Kako li se pjesme kroje, svi slogovi kad se zbroje?

Sam se Đavo usred sroka igra svojom lukavošću.

Nisu pjesme halje tijesne, već habiti boja raznih.

Tu za pizmu nema mjesta, za žestinu i bjesnoću,

Enklitike, proklitike* u korzetu dok cvokoću.

Vrana prhne: „Pravde hoću!“

Jamb i trohej,* nadahnuće, stvari što se teško uče.

Bljutavosti ti se čuvaj, dodaj pjesmama slanoću.

Čuvaj snove stare slave, novom prozor uprizori.

Oštri alat, poštuj zanat, glačaj, brusi s predanošću.

Savršenstvo kad te smori, zanesi se pjegavošću.

Klikne Vrana: „Baš to hoću!“

Bilo da si kraj Itake, gdje čekaju sestre-svrake

Ili brazdaš more plugom, prokvašeno krijuć sjeme,

Dušo, razvij svoja jedra, navoštена strpljivošću.

U zemaljskoj okruglini nemoj žalit za plošnošću.

Samo lirsku nježnost čuvaj, duh, lucidnost i tankoću.

Reče Vrana: „Tako hoću!“.

Nema puta usred buke, nema pjesama bez muke.

Zlatnicima nesanice plaćaš bujnost i glatkoću.

Dok samuješ sam u kuli, desit će se mirakuli.*

Rast će Jezik poput stabla, potočići gdje brboću,

I u srži kazat će ti svoju trajnost i bjeloću.

Reče Vrana: „Ja to hoću!“.

I kad kažeš: „Gasnem, starim-- karmu* kvarim!“,

Kad u loncu sitne kosti proriču ti propast skor, u,

Jezik vrije preko ruba, uvlači te u vreloću,

Riječ je tvoje Uskrsnuće, koje poriče praznoću,

Kada duša zaboravi svu zemaljskost i sitnoću.

Reče Vrana: „Ja to hoću!“.

Božica Jelušić 2025.

BILJEŠKE:

1. Poema je nastala kao posveta E. A. Poeu (1809.-1849.) američkom pjesniku, uredniku i literarnom kritičaru. Njegova najpoznatija poema GAVRAN (The Raven) objavljena je 1945. godine, a hrvatski prijevod datira iz 1975. Pjesma s elementima fantastike i mističnosti, prepoznata je kao vrhunsko djelo engleskog jezika i autorova osobnog stila. U njoj se Gavran pojavljuje kao psihopomp, povezujući fantaziju subjekta /autora s duhom preminule dragane i nevidljivim svijetom utvara i priviđenja. Strukturalno, poema ima 18 stroga i 108 stihova, sa aliteracijskim refrenom: Nevermore / Nikad više.
2. Poema CORVUS CORONE (obična vrana) svojevrsni je pjesnički odgovor na Gavrana.

Umjesto funebralne tematike, izabrana je tema sudbine hrvatskoga jezika, s naglaskom na pjesničkom radu i praksi autorice. VRANA (kao ženska emanacija ptičjega subjekta) izabrana je poradi svoje složene simbolike. Navodimo neke aspekte: VRANA je pozitivan i negativan simbol, ovisno o kulturološkom kontekstu. To je ptica-varalica, koja ukazuje na stvari u neprestanoj promjeni. Povezuje se sa misterijama života. Ima sposobnost proricanja i uvida. Uporna je, majstorica iluzije, njena slika asocira na vidovitost. Vrane, najpametnije među pticama, mogu donositi odluke, koristiti alate, a imaju i sposobnost vokalizacije.

POJMOVNIK:

1. Crnozmaji-papagaji: Crni zmaj je simbol moćne energije i nepotčinjenosti tuđoj volji. Ima visoku magijsku vrijednost. U stihu: „*Lunatici svijetom idu, crnozmaji -papagaji*“, oksimoronom se aludira na pjesnike koji prisvajaju nepostojeću genijalnost., dok zapravo kompiliraju i recikliraju tuđe zamisli.
2. Spomenuta su stilska sredstva: *Metafora- skraćena poredba; Srok- rima, glasovno podudaranje završnih slogova; Emfaza- zanos, uzbuđenost, kićen govor; Elipsa- izostanak riječi; Parafraza- ponavljanje, prepričavanje.*
3. Vesne, Ane i Marine- Vesna Parun, Ana Ahmatova i Marina Cvetajeva. Autorice koje čine „Sveto Trojstvo“ ženske poezije i lirike općenito.
4. Trudom -tudom, hungarizam (tudom= shvaćati), nerazumijevanje teksta kao prepreka doživljaju, mandarinski govor u rimama pod svaku cijenu.
5. Apogej-uzvišenje, najviša točka nečega
6. Panaceja-čudotvorni lijek za sve bolesti. Aluzija na Hipokrata i metodu liječenja vodom
7. Broć (Rubia) -biljni rod korisnih trajnica, koristi se u bojadisarstvu (kraplak).
8. Magenta-ekstraspektralna boja, nastala miješanjem crvene i plave. „Boja koja stvara iluziju boje“ (Aludira se na barokni iluzionizam).
9. Gribler-štreber, laktaš, ulizica, čovjek bez talenta
10. Proštac u prošću- igra riječi. Proštac je zašiljen kolac ili letva u ogradi, prošće je izmišljena množina, snop proštaca. Metafora se odnosi na točan i uredan retorički niz , uporabu jezika.
11. Sibaritske duše-prema „sibarit“ (lat.) -mekušac, dokon i lijen čovjek koji lagodno živi.
12. Rumpl i šmira (germanizmi. Nered , krama , starudija, i rutinska gluma, površno odrađen posao. Česta uporaba germanizama u hrvatskom jeziku, osobito u kajkavskom segmentu.
13. Živogošće, prema Živa, staroslavenska boginja dobrodošlice. Gostoljubivost, srdačnost, doček stranca u prijateljskom duhu.

14. Gušterna (gustirna) spremnik za vodu u krškim krajevima. Sić je malo vjedro kojim se voda zahvaća.
15. Enklitike i proklitike- zajedno čine nenaglašene riječi ili *klitike*. Snažno prisutne u štokavskim govorima, kajkavcima teško savladive.
16. Mirakul (lat.) -čudo, vrsta srednjovjekovne religiozne drame.
17. Karma (sanskrť) -načelo uzročnosti, koje se odražava na čovjekovu sudbinu i posljedice njegovih djela.

B. J.

Gušterna. Živogošće, sić, jamb i trohej